Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан природничо-географічного факультету

_____Л.П. Міронець

«_1_» _____вересня_____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні технології навчання географії

галузь знань 01 Освіта
спеціальність 014 Середня освіта (Географія)
освітньо-професійна програма Середня освіта (Географія)
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією природничо-географічного факультету
«_31__» _____серпня_____ 2021 р.
Голова _____
(Міронець Л.П., к.пед.н, доцент)

Суми – 2021

Розробник: Король Олена Миколаївна кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної та регіональної географії

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії
Протокол № 1 від ____30 серпня_____ 2021 року.

Завідувач кафедри
загальної та регіональної географії Корнус О. Г., к.г.н., доцент

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 4</td><td rowspan="15">магістр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Загальна кількість годин – 120</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>14 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>14 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>90 год.</td><td>112 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td>2 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: екзамен</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Сучасні технології навчання географії» полягає в засвоєнні теоретичних основ дидактики середньої школи; ознайомленні студентів з особливостями використання сучасних технологій навчання географії в школі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти наступними **програмними компетентностями**:

Здатність сумлінно виконувати професійні обов’язки, дотримуватися принципів етики вчителя **(ЗК-3)**

Здатність застосовувати набуті географічні, біологічні, психологічні і педагогічні знання, сучасні методики і освітні технології, в тому числі і інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в освітніх закладах **(ФК-2)**

Готовність до посадових обов’язків вчителя географії і біології та здоров’я людини, керівника гуртка з краєзнавчо-туристичної роботи з колективом учнів, володіння педагогічним тактом та високими моральними якостями **(ФК-5)**

Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних та природничих знань для підвищення професійної майстерності **(ФК-7)**.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Перед вивченням навчальної дисципліни студенти мають оволодіти знаннями з обов’язкових дисциплін психологія освіти та теорія фізичної географії і раціональне природокористування. Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчестності СумДПУ імені А.С.Макаренка, затвердженого наказом № 420 від 30 вересня 2019 р.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	**ПРЗ 2** **ПРЗ 5** **ПРЗ 6**	Знати основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності. Пояснювати роль освіти в житті людини, мати уявлення про способи зберігання і передавання соціального досвіду і базисних цінностей культури (ПРЗ-2). Знати сучасні технології навчання географії і біології та здоров'я людини для виконання професійних обов'язків та методичні особливості формування об'єму навчальної інформації для вивчення у навчальних закладах різного типу (ПРЗ-5). Знати інформаційно-комунікаційні технології для виконання професійних обов'язків, створювати продукти навчального та навчально-методичного спрямування засобами інформаційно-комунікаційних технологій, використовувати хмарні технології для підтримки навчального процесу, організовувати віртуальні платформи для спілкування та роботи над проектами (ПРЗ-6).
Уміння	**ПРУ 3**	Розробляти продукти навчального та навчально-методичного спрямування. Уміти вибирати методику підготовки і проведення уроків, лекцій, семінарських (практичних) занять, використовувати активні методи навчання та організації самостійної і науково-дослідної роботи учнів та сучасну систему оцінювання знань студентів (ПРУ-3)
Комунікація, автономія і відповідальність	**ПРА 2**	Уміти діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості (ПРА 2)

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з навчальної дисципліни; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що випливають з наявних даних. на основі проблемної ситуації, виділяє проблему, конструює гіпотези і перевіряє їх. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями, типологіями та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним понятєво-термінологічним апаратом навчальної дисципліни.
82-89	твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; який не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.

74-81	знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозміненій, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.
64-73	має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
60-63	самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.
35-59	не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі понятєво-термінологічним апаратом науки; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	має загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти для екзамену

<table>
<tr><td colspan="8">Поточний контроль</td><td rowspan="2">Разом</td><td rowspan="2">Сума</td><td rowspan="2">Підсум-ковий (екз.)</td><td rowspan="2">Загальна сума</td></tr>
<tr><td colspan="2">РОЗДІЛ 1</td><td colspan="6">РОЗДІЛ 2</td></tr>
<tr><td>Т1</td><td>Т2</td><td>Т3</td><td>Т4</td><td>Т5</td><td>Т6</td><td>Т7</td><td>Т8</td><td rowspan="2">50</td><td rowspan="4">75</td><td rowspan="4">25</td><td rowspan="4">100</td></tr>
<tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>10</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>10</td></tr>
<tr><td colspan="8">Самостійна робота</td><td></td></tr>
<tr><td>5</td><td>2</td><td>3</td><td>2</td><td>3</td><td>2</td><td>3</td><td>5</td><td>25</td></tr>
</table>

Т1, Т2… Т8 – теми розділів.

Згідно Положення «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка» від 27.04.2020 р., можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	**A**	відмінно
82-89	**B**	добре
74-81	**C**	
64-73	**D**	задовільно
60-63	**E**	
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами та формами оцінювання є: усне та письмове опитування, тестування, участь у дискусіях, результати виконання практичних та самостійних робіт, іспит (за білетами або тестування).

Оцінювання знань, навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається з поточних оцінок, які студент отримує під час практичних занять, виконання завдань самостійної роботи, контрольних робіт та оцінки отриманої під час складання іспиту.

Тестові завдання для поточного контролю
Приклади тестових завдань

1. Технологія навчання навчання, за якою вчитель формулює проблему і вирішує її, учні стежать за ходом творчого пошуку (учням подається своєрідний еталон творчого мислення).
A. пояснювально-ілюстративна
B. репродуктивна
C. частково-пошукова
Д. проблемного викладу
E. Правильна відповідь відсутня
2. Модуль – це _____
3. Приклади проблемних питань у 6-му класі:
а) в чому проявляється єдність всіх частин Світового океану?
б) по карті океану визначте географічне положення озер з солоною водою;
в) як озера регулюють стік річок, які з них витікають?
г) чому погода буває різною?
д) чому солоність Світового океану різна?
4. Основні ознаки рольових ігор:
а) наявність уявної ігрової ситуації; б) виконання учнем певної соціальної функції;
в) формування умінь вибирати правильне рішення, відстоювати свою точку зору, відповідати за прийнятий вибір; г) наявність чітко встановлених правил; д) проблемна задача.
5. Розставте послідовно етапи проблемного навчання
-усвідомлення школярами необхідності отримання нової інформації та її знаходження.
-реалізація й перевірка правильності вирішення завдання чи розв'язання задачі.
-сприйняття навчальної проблеми учнями.

-створення вчителем навчальної проблемної ситуації.
-здійснення пошукового вирішення проблемного завдання чи розв'язання проблемної задачі.

Питання підсумкового контролю з навчальної дисципліни
«Сучасні технологій навчання географії»

1. Назвати та охарактеризувати сучасні технології навчання географії.
2. Назвати та охарактеризувати традиційні технології навчання
3. Назвати та охарактеризувати концептуальні положення, мету і завдання проблемного навчання.
4. Пояснити зміст технології проблемного навчання.
5. Встановити методику побудови проблемних ситуацій.
6. Пояснити вимоги до педагога під час застосування технології проблемного навчання.
7. Пояснити поняття інтерактивні технології. Сутність інтерактивного навчання.
8. Розкрити переваги і недоліки інтерактивного навчання.
9. Пояснити структуру ігрових технологій.
10. Пояснити реалізацію ігрових прийомів і ситуацій.
11. Встановити основні принципи організації гри.
12. Охарактеризувати ділові ігри на уроках географії.
13. Розкрити концептуальні положення та зміст групової технології.
14. Пояснити форми групової навчальної діяльності на різних етапах уроку.
15. Встановити вимоги до педагога під час застосування групової технології
16. Назвати види групових технологій та методику їх проведення.
17. Пояснити сутність модульного навчання.
18. Назвати переваги модульного навчання. Пояснити структуру модульного навчання.
19. Охарактеризувати складання модульних програм.
20. Назвати основні завдання нових інформаційних технологій навчання.
21. Охарактеризувати технологію комп’ютеризованого навчання географії.
22. Пояснити технологію «навчання як дослідження».
23. Продемонструвати проблемні ситуації для різних курсів шкільної географії.
24. Розробити фрагменти уроку із застосуванням інтерактивної форми роботи „Мікрофон”.
25. Розробити фрагменти уроку із застосуванням інтерактивної форми роботи „Займи позицію”.
26. Розробити фрагменти уроку із застосуванням інтерактивної форми роботи „Коло ідей”.
27. Розробити фрагменти уроку із застосуванням інтерактивної форми роботи „Акваріум”.
28. Розробити фрагменти уроку із застосуванням інтерактивної форми роботи „Ажурна пилка”.
29. Розробити фрагменти уроку із застосуванням інтерактивної форми роботи „Мозаїка”.
30. Розробити фрагменти уроку із застосуванням ділової гри.
31. Розробити фрагменти уроку із застосуванням рольової гри.
32. Розробити фрагменти уроку із застосуванням ігрових технологій.
33. Розробити фрагменти уроку із застосуванням парної роботи.
34. Розробити фрагменти уроку із застосуванням групових технологій.
35. Розробити модульну програму на прикладі окремої теми курсу.
36. Розробити фрагменти уроку із застосуванням проектної технології.

37. Розробити фрагменти уроку із застосуванням технології навчання як дослідження.

38. Підготувати фрагмент уроку із використанням краєзнавчого матеріалу.

39. На основі краєзнавчого матеріалу підготувати екскурсію згідно шкільної програми.

40. Підготувати екскурсію позапрограмну. Обґрунтуйте її доцільність.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І. Теоретичні засади методики використання сучасних технологій навчання географії

Тема 1. Поняття про технології навчання

1. Історія виникнення і розвитку технологічного підходу до навчання
2. Поняття «технології»
3. Основні компоненти педагогічній технології
4. Основні методологічні вимоги до педагогічної технології
5. Специфіка навчальних технологій

Тема 2. Систематизація технологій навчання географії

1. Класифікація сучасних педагогічних технологій
2. Сучасні технології навчання географії
3. Традиційні технології навчання
4. Нові технології навчання.

РОЗДІЛ ІІ. Методичні особливості використання сучасних технологій навчання географії

Тема 3. Технологія проблемного навчання.

1. Історія виникнення технології.
2. Концептуальні положення. Мета і завдання.
3. Зміст технології.
4. Вимоги до педагога.

Тема 4. Інтерактивні технології

1. Історія вивчення інтерактивного навчання.
2. Поняття інтерактивні технології.
3. Сутність інтерактивного навчання.
4. Переваги і недоліки інтерактивного навчання.

Тема 5. Ігрові технології.

1. Структура ігрових технологій.
2. Реалізація ігрових прийомів і ситуацій.
3. Основні принципи організації гри.
4. Види ігрових технологій та методика їх проведення.

Тема 6. Групові технології.

1. Історія виникнення технології.
2. Концептуальні положення.
3. Зміст технології.
4. Форми групової навчальної діяльності на різних етапах уроку.
5. Вимоги до педагога.
6. Види групових технологій та методика їх проведення.

Тема 7. Технологія модульного навчання географії.

1. Сутність модульного навчання.
2. Основні підходи до організації начального процесу у системі модульного навчання.
3. Переваги модульного навчання.

4. Структура модульного навчання.
5. Принципи і правила модульного навчання.
6. Зміст і організація модульної технології навчання.
7. Складання модульних програм.

Тема 8. Нові інформаційні технології навчання.

1. Основні завдання нових інформаційних технологій навчання.
2. Комп'ютер як засіб навчання.
3. Технологія комп’ютеризованого навчання географії.
4. Використання ЕОМ та ГІС у педагогічному процесі.
5. Методичні настанови у розробці навчальних програм.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
РОЗДІЛ І. Теоретичні засади методики використання сучасних технологій навчання географії												
Тема 1. Поняття про технології навчання	4	2	1	-	-	-	16	2				14
Тема 2. Систематизація технологій навчання географії	15	2	1	-	1	10	16		2			14
Разом з розділом 1	19	4	2	-	1	10	32	2	2			28
РОЗДІЛ ІІ. Методичні особливості використання сучасних технологій навчання географії												
Тема 3. Технологія проблемного навчання.	19	2	2	-	-	15	16	2				14
Тема 4. Інтерактивні технології	19	2	2	-	-	15	16		2			14
Тема 5. Ігрові технології.	19	2	2	-	-	15	14					14
Тема 6. Групові технології.	13	1	1	-	1	10	14					14
Тема 7. Технологія модульного навчання географії.	14	2	2	-	-	10	14					14
Тема 8. Нові інформаційні технології навчання та ГІС технології	17	1	3	-	-	15	14					14
Разом з розділом 2	101	10	12	-	1	80	88	2	2			84
Усього годин	120	14	14	-	2	90	120	4	4			112

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Історія розвитку педагогічних технологій та їх особливості	1	
2.	Класифікації технологій навчання	1	2
3.	Особливості застосування технології проблемного навчання	2	

4.	Особливості застосування інтерактивних технологій	2	2
5.	Особливості застосування модульного навчання географії	2	
6.	Особливості застосування групових технологій навчання географії.	2	
7.	Особливості застосування нових інформаційних технологій та ГІС технологій	2	
8	Технології формування критичного мислення	2	
	Всього	14	4

Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних робіт даною робочою програмою не передбачено.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Авторські педагогічні технології в освітньо–виховному середовищі вищої школи: Колективна монографія. – Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015 р. – 180 с.

2. Антонова О.Є. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема // Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського ; [упоряд.: Філімонова Т. В., Тарнавська С.В., Орищенко І. О. та ін.; наук. консультант Антонова О.Є.; наук. ред. Березівська Л.Д.]. – Київ, 2015. – С. 8-15.

3. Інноваційні освітні технології: навчально-методичний посібник / упорядник Л.М. Прокопів. - Івано–Франківськ, 2020. –172.

4. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. − Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. − 136 с.

5. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник. – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016 – 583 с.

6. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) / Т. Г.Назаренко. – Х.: ВГ «Основа», 2016. – 112 с.

7. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навчальний посібник / кол. авторів; за ред. І.Ф.Прокопенка. 3-є вид., допов. і переробл. Харків: ХНПУ, 2018. 457 с.

8. Янкович О., Беднарек Ю., Анджеєвська А. Освітні технології сучасних навчальних закладів: нач.-метод. посіб. Тернопіль : ТНПУ, 2015. 212 с.

9. Янкович О. І. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально методичний посібник / О. Янкович, Ю. Беднарек, А. Анджеєвська. – Тернопіль : ТНПУ ім В. Гнатюка, 2015. – 212 с.

Допоміжна

1 Жемеров О.О. Сучасні технології навчання географії України: Метод. посіб. для студ.-географів ВНЗ / О.О. Жемеров, В.М. Блазун. − Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. – 32 с.

2. Кобарський М. Інтерактивні технології на уроках географії. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2013. №3. С. 9–11.

3. Король О. М., Корнус О. Г., Корнус А. О., Данильченко О. С. Особливості підготовки майбутніх бакалаврів географії засобами геоінформаційних технологій // Актуальні питання природничо-математичної освіти. 2020. Випуск 2(16). С. 138-146. DOI 10.5281/zenodo.4890971

4. Король О.М., Корнус О.Г., Корнус А.О., Данильченко О.С. Використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках географії в умовах дистанційного навчання // Актуальні питання природничо-математичної освіти : зб. наук. праць. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. Випуск 1 (17). С. 177-188. DOI 10.5281/zenodo.4890971.

5. Мостіпака Т. П. Інтерактивні технології у викладанні природничих дисциплін. Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: збірник наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С. С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. Житомир: ЖДУ, 2014. С. 143–148.

6. Самойленко В.М., Топузов О.М., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2013.

7. Смірнова І. Інтерактивні технології як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії. Рідна школа. 2014. № 10. С. 56–59.

8. Сучасні технології навчання географії в школі: Навч.-метод. посіб. / За ред. С.Г. Коперніка. – К. : Стафед–2, 2000. – 320 с.

9. Чепіль М.м. Педагогічні технології : навч. посіб. /М.м.Чепіль, Н.З. Дудник. – К.: Академвидав, 2012. – 224 с.

Інформаційні ресурси

1. Освітній портал // www.osvita.ua
2. Міністерство освіти і науки // www.mon.gov.ua

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

- підручники та навчальні посібники, зазначені у списку літератури;
- відеоматеріали по темам курсу;
- ілюстративні матеріали (структурно-логічні схеми, таблиці).